

Knjižnica je zakon

Library Rules

Nataša Markič

Izvleček

Članek predstavlja selitev šole in šolske knjižnice na novo lokacijo in v nove prostore. Povzema tudi dogovore z vodstvom in usklajevanja z načrtovalci prostora ter opreme. Opiše celoten postopek organizacije selitve šolske knjižnice, ki je bil potreben, da je šola dobila novo, funkcionalno in uporabno knjižnico, ki lahko kakovostno deluje v središču šolskega prostora.

Ključne besede

šolska knjižnica, oprema, selitev knjižnega fonda

UDK 027.8

Keywords

school library, equipment, relocation of a book fund

Abstract

The article, the author describes the process of moving the school and school library to the new premises, along with the necessary agreements with the management and coordination with space and equipment planners, performed in order to enable the creation of a new, functional and useful library able to function in a quality manner at the centre of the school environment.

UVOD

Sestavni del osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja je seznanitev učencev in dijakov s šolsko knjižnico in gradivom, ki omogoča branje za bralno značko in domače branje, ter gradivom za najrazličnejša tekmovanja in širjenje znanja. Prav šolska knjižnica je edina med vsemi vrstami knjižnic, ki je brezplačno dostopna vsem otrokom od vstopa v šolo do zaključka šolanja v obvezni osnovni šoli in še kasneje v srednji šoli.

Za izvajanje knjižničarskega poslanstva in prispevek k učni uspešnosti posameznikov potrebujemo na šoli ustrezen prostor in opremo. Kitajski pregovor, ki se glasi takole: »Če načrtuješ za eno leto, posej žito, če načrtuješ za desetletje, posadi drevo, če načrtuješ za vse življenje, zgradi šolo z dobro knjižnico in izobražuj ter vzgajaj ljudi«, se je uresničil tudi na osnovni šoli Danila Lokarja Ajdovščina. V šolskem letu 2016/2017 se je šola po dolгих letih zapletov, čakanja in gradnje prizidka preselila

Posebno poglavje
predstavlja tudi
selitev knjig iz stare
šole v novo.

v novo stavbo, kjer smo se končno združili pod skupno streho učenci vseh treh triletij in učenci, ki obiskujejo prilagojeni osnovnošolski program z nižjim izobrazbenim standardom.

Slavnostno odprtje je potekalo na predvečer prvega šolskega dne, v sredo, 31. avgusta 2016, na novem šolskem dvorišču. Na dan odprtja šole je bila šolska knjižnica žal na veliko razočaranje šolske knjižničarke ter večine obiskovalcev zaprta. Opremo zanjo so začeli postavljati en dan pred odprtjem šole, tako da knjižnice fizično ni bilo izvedljivo pripraviti tako, da bi bila primerno urejena za ogled. Še vedno je manjkal izposojevalni pult, računalniška oprema se je nahajala še v starih prostorih, kjer so učenci na prvi šolski dan še zadnjič prevzeli svoje učbeniške komplete.

SELITEV KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

Posebno poglavje predstavlja tudi selitev knjig iz stare šole v novo. Prvotno smo skupaj z vodstvom načrtovali selitev knjig v živi verigi, kjer bi sodelovali vsi učenci šole. Tu so se pokazale določene ovire. Selitev bi potekala prek ceste in bi morali tako zaprositi za dovoljenje za zaporo ceste. Kasneje smo sprejeli odločitev, da bi tako selili le slikanice. Končna odločitev, z njo so se strinjali tudi vsi strokovni delavci šole, je bila, da vse knjige iz šolske knjižnice zložimo v kartonaste škatle. Bilo jih je 150 različnih velikosti in preselil jih je kar selitveni servis, ki ga je plačala občina kot ustanovi-

teljica šole. Učbenike so učenci 1. septembra prevzeli v stari šolski knjižnici in jih tako sami simbolično prenesli v novo šolo.

OPREMA NOVE ŠOLSKE KNJIŽNICE

Šolska knjižnica, ki je v celoti opremljena z novo opremo, je dobila prijetno svetel prostor, v različnih odtenkih zelene barve, nahaja pa se v neposredni bližini računalniške/multimedij-ske učilnice. Opremo zanjo je izdelalo podjetje Gonzaga. V knjižnici so tako nove knjižne police, zabojčki za slikanice, mize in stoli v čitalniškem delu, vitrine za najrazličnejšo dokumentacijo (izkazalo se je, da to ni najbolj ustrezno, saj je vsa dokumentacija na očeh obiskovalcev knjižnice), izposojevalni pult, dve računalniški mizi za uporabnike in dva obojestranska zabojnika za knjižne novosti. Šolski knjižnici je bil dodeljen tudi transportni voziček za potrebe prevoza večjega števila knjig med razredi oziroma nadstropji. Uporabljamo ga tudi za prevzem in razdelitev učbenikov.

SODELOVANJE Z RAZLIČNIMI PROFILI

Da se je večina načrtovanega uresničila in izvedla, je bilo potrebnega veliko časa in dobre volje vseh vpletenih. Nujno je bilo sodelovanje knjižničarke z vodstvom šole, saj se je v času gradnje to trikrat zamenjalo. Tako sem preverjala, ali že dogovorjene stvari veljajo ali jih je

Slika 1: Stara knjižnica

Slika 2: Gradivo iz šolske knjižnice čaka na selitev v nove prostore.

Glavna arhitektka je sicer ves čas zagovarjala znane normative Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, a je kljub vsemu moje utemeljene pripombe upoštevala in jih dodala v izvedbeni načrt.

Slika 3: Vsestransko uporaben voziček v šolski knjižnici

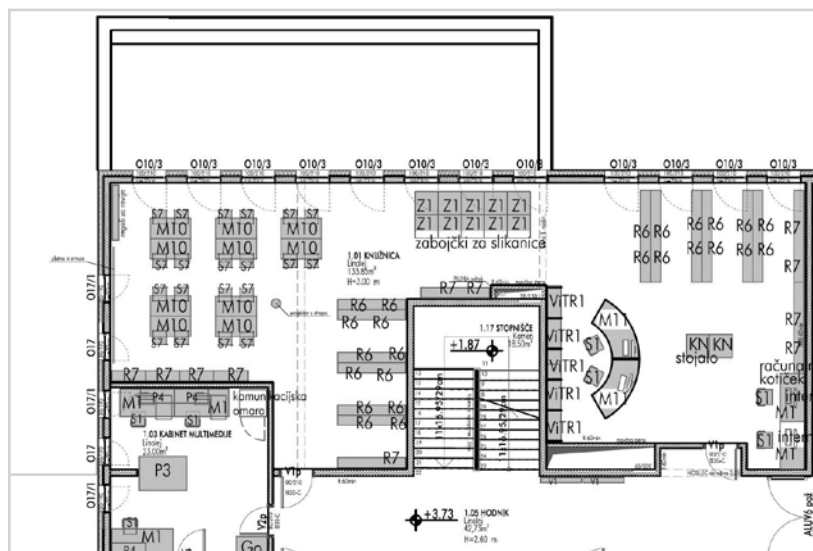
treba doreči na novo. Prav tako sem se sestala tudi z glavno arhitektko podjetja Arhikon d. o. o. iz Ajdovščine, ki je pripravilo načrt novo-gradnje in kasneje še gradnje prizidka v novi šoli. Glavna arhitektka je sicer ves čas zagovarjala znane normative Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, a je kljub vsemu moje utemeljene pripombe upoštevala in jih dodala v izvedbeni načrt. Tako sva se dogovorili o

postavitvi polic, ki morajo biti tudi pravilno osvetljene od zgoraj, razporeditvi zabojčkov za slikanice, predvsem pa o umestitvi čitalniškega dela šolske knjižnice v njen najmirnejši kotiček, dogovorili sva se o obliki miz, tako da sva namesto prvotno ovalnih izbrali klasične pravokotne klopi, ki se bolj ujemajo z linijami prostora in se jih tudi lažje premika in sestavlja za najrazličnejše priložnosti. Poleg tega sva določili še mesto izposojevalnega pulta. Za njim naj bi bile omare, namenjene hranjenju strokovne dokumentacije. Enotni sva si bili glede že postavljenih instalacij za umestitev računalniškega kotička za uporabnike šolske knjižnice nasproti izposojevalnega pulta.

POZNAVANJE STROKOVNE LITERATURE

V času gradnje sem strokovne ideje in predloge pridobivala iz strokovne revije Šolska knjižnica, kjer so bili že v preteklosti objavljeni članki o gradnji in odprtju novih šol ter knjižnic, za nasvete sem se obrnila tudi na svetovalko za šolske knjižnice na Zavodu RS za šolstvo, Romano Fekonja. O tem, kako so same ravnale ob podobnih situacijah, sem spraševala tudi knjižničarke v študijski skupini, se zanimala za uporabnost opreme ter prebirala forume na podobne teme v spletni učilnici za knjižnično dejavnost.

Obstajajo različni dokumenti, ki se nanašajo na prostorske pogoje za šolske knjižnice. Med njimi je osnovni prispevek iz leta 1996 o vzorčnih knjižnicah, ki je bil objavljen tudi v reviji **Šolska knjižnica**. IFLA/UNESCO-ve smernice za šolske knjižnice so tiste, ki se dotikajo tako poslanstva, financiranja, lokacije in prostora, pohištva in opreme, knjižnične zbirke, osebja kot tudi dejavnosti in promocije knjižnice ter učenja v povezavi z njo. Pomemben je zapis o tem, da mora biti *osrednji študijski in informacijski center šole*. V tem razumevanju je torej *najprimernejša postavitev za knjižnico osrednji del stavbe, v neposredni bližini prostorov za pouk*. Med osnovnimi pogoji so navedeni še *ustrezna svetloba (naravna, umetna), temperatura (primerna delovnim pogojem in za zaščito gradiva) velikost prostora, fleksibilnost (raznoverstnost dejavnosti,*

Slika 4: Tloris šolske knjižnice (Vir: http://www.ajdovscina.si/javna_narocila_in_razpisi/javna_narocila/2016051811413764/tlorisi, dostop 9. 11. 2016)

Pomembna je tudi razdelitev knjižnice na različna območja, v katerih potekajo različne dejavnosti.

kasnejše spremembe) in dostopnost za uporabnike s posebnimi potrebami. Pomembna je tudi razdelitev knjižnice na različna območja, v katerih potekajo različne dejavnosti. Glede pomembnosti in namembnosti posameznega območja so bila potrebna pogajanja in usklajevanja, ki so prinesla končno rešitev, uporabno knjižnico v zadovoljstvo vseh sodelujočih. Tudi naša knjižnica ima različna območja. Pri vstopu je *administrativno območje* s prostorom za izposojevalni pult in obdelavo gradiva, oprema za shranjevanje dokumentacije in računalniški kotiček za uporabnike, tako da je možen nadzor nad delom učencev z računalnikom.

Vstopni del se nadaljuje v *osrednji del*, ki se razširi v *študijsko in raziskovalno območje* z osnovno zbirko in referenčnim gradivom. Razporeditev polic s knjigami za mladinsko literaturo, ta je v osnovnošolski knjižnici še razdeljena na starostne stopnje C – cicibani, P – pionirji in M – mladina, je v prvem delu knjižnice v neposredni bližini izposojevalnega pulta. Na teh policah je tudi prostor za ljudsko slovstvo, dramatiko in poezijo.

Vmesni prehod proti čitalniškemu delu, ta je od vrveža pri izposojevalnem pultu bolj oddaljen, je namenjen zabojčkom s slikanicami, stripom, ugankam, leposlovju v tujih jezikih ter priročni zbirki. Tu je tudi računalnik za pouk. Najbolj oddaljeni del od glavnih vhodnih vrat knjižnice je najbolj miren in tako primeren in namenjen *neformalnemu bralnemu območju*, čitalnici. Leseni stoli in mize omogočajo poljubno premikanje opreme ter oblikovanje prostora za manjše ali velike skupine, ki ga lahko uporabljamo za pouk (ure KIZ-a, nadomeščanja, izvajanja raznih dejavnosti), branje za zabavo, bralni maraton itd. V čitalniškem delu so police namenjene poučni, poljudnoznanstveni literaturi. Ta je urejena na podlagi univerzalne decimalne klasifikacije (UDK). Nekaj polic s knjigami je namenjenih tudi strokovni učiteljski literaturi in periodiki.

Omenjene smernice navajajo, da morata biti pohištvo in preostala oprema trpežna, funkcionalna, prilagodljiva, enostavna za vzdrževanje in estetska. Priporočila so bila upoštevana, tako da *notranja razporeditev in oprema omogočata hkratno potekanje različnih dejav-*

Slika 5: Zabojčki s slikanicami za najmlajše bralce

Slika 6: Leposlovje za starostno stopnjo C, P, M

nosti, da so vsi predeli med seboj povezani, ob upoštevanju, da so glasnejši ob vhodu, tihi bolj oddaljeni. (str. 117)

Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (2012) v členu 23 opredeli, da je *za dejavnost šolske knjižnice potrebno zagotoviti naslednjo opremo: telefon, dostop do telefaksa, možnost uporabe preslikovalnega stroja, dostop do druge opreme za reproduciranje gradiva šolske knjižnice, ustrezno število multimedijskih osebnih računalnikov za delo knjižničarjev, za uporabnike pa ustrezno število računalnikov za iskanje informacij in individualno učenje, z ustrezno programsko opremo, vendar najmanj en računalnik za vsakega zaposlenega knjižničarja in najmanj en računalnik za uporabnike z dostopom do svetovnega spleta.* Za izvajanje sodobnega strokovnega dela potrebujemo računalnik z dostopom do svetovnega spleta, tiskalnik za dokumente, naš je povezan s kopirnimi stroji v upravi in zbornici, kjer je možno gradivo tudi skenirati, tiskalnik za nalepke, s katerimi se opremi knjižnično gradivo, telefon itd.

Slika 7: Poljudnoznanstvena literatura

pločevina. Edina pomanjkljivost izposojevalnega pulta je v tem, da njegovi načrtovalci niso pomislili, da so osnovnošolski uporabniki knjižnice tudi najmlajši učenci, prvošolci, ki ne vidijo in ne sežejo prek pulta. Prvotno lokacijo pulta smo nekoliko zamaknili, tako da smo lahko k pultu dodali še premični predalnik, ki je na razpolago pri izposoji za najmlajše.

Slika 9: »Izposojevalni pult« v prvem mesecu

Slika 8: Police za strokovno pedagoško literaturo

POMANJKLJIVOSTI NOVE ŠOLSKE KNJIŽNICE

Šele z začetkom rednega dela v novih prostorih se pokažejo pomanjkljivosti. Začetne težave ob vselitvi v novo šolo so se postopno uredile. Med njimi je bilo pretirano hlajenje prostorov, manjkajoča oprema je bila naknadno dostavljena, nameščen je bil tudi pravi izposojevalni pult, ki mu je manjkala še zaščitna ukrivljena

Slika 10: Novi izposojevalni pult

V knjižnici pogrešam še prostor za panoje, kjer bi obesila plakate na temo iskanja gradiv, pisanja seminarskih nalog ipd. Naknadno smo namestili stropni projektor, namesto projicirnega platna je stena pobarvana v belo barvo, tako da se lahko ure KIZ-a nemoteno izvajajo v knjižnici oz. njeni čitalnici.

Glede na to, da smo se pred selitvijo nahajali v treh med seboj ločenih stavbah, je bil temu primeren tudi obisk šolske knjižnice. Odvisen je bil predvsem od vremenskih razmer (dež in burja kot ovira in sonce kot vabilo k zunanjim aktivnostim). V novi stavbi je knjižnica v osrednjem delu dostopna vsem tako pred poukom in po njem ter v času obeh glavnih od-

Slika 11: Pouk državljsanske vzgoje in etike v čitalnici

morov (za učence prvega triletnega in 4. razreda ter učence drugega in tretjega triletnega).

ZADOVOLJSTVO V NOVI ŠOLSKI KNJIŽNICI

Delati v novi knjižnici je prijetno. Prostor je dobro osvetljen tudi z naravno svetlobo, barve so pomirjujoče, oprema svetla, naravni videz ji dajejo leseni zabojčki za slikanice ter lesena konstrukcija s kovinskimi policami za knjige. Oprema in prostor delujeta na zaposlene in obiskovalce pozitivno, tako da je motivacija za obisk temu primerna. Glede na lokacijo knjižnice v osrednjem delu šole sta večja tudi njen obisk in izposoja gradiv.

Slika 12: Police za tujejezično bralno značko

Slika 13: Priročna zbirka

Lažji je tedenski obisk prvošolcev, ki so bili v preteklosti vezani tudi na vremenske razmere. Zaradi namestitve v sosednji stavbi so se morali za obisk knjižnice preobuti in obleči. S tem so izgubili nekaj časa, ki ga lahko zdaj izkoristijo za daljši obisk knjižnice, imajo več časa za izbiro knjig ter samo izposajo.

Veliko čitalnico, ki ima računalniško podporo, velikokrat uporabljamo za izvajanje ur medpredmetnih povezav, zasedena je ob raznih dneh dejavnosti, pa tudi v času nadomeščanj ali pa jo uporabijo za individualno delo z učenci, v njej potekajo tudi učne ure z učenci tujci.

SKLEP

Selitev šole v nove prostore na novi lokaciji predstavlja pomemben korak v zgodovini lokalnega šolstva.

Učenci so veliko pridobili. Po malico in k športni vzgoji ni treba iti v sosednje stavbe. Vsi učenci imajo enake možnosti za obisk šolske knjižnice, medtem ko so v preteklosti starejši

Slika 14: Usmerjevalne table

Slika 15: Vhod v knjižnico

učenci lahko prišli v knjižnico le pred pouku ali po njem, v času glavnega odmora, ki se ni ujemal z glavnim odmorom mlajših, pa v knjižnico zaradi motenja delovnega procesa razredne stopnje niso smeli prihajati. Šolsko knjižnico je v novi šoli lahko najti, saj so informativne usmerjevalne table dobro vidne in smiselno postavljene.

Pri načrtovanju šolske knjižnice smo upoštevali tudi predlog, da se knjižnica nahaja v neposredni bližini računalniške učilnice, tako da lahko učitelji posameznih predmetnih področij kombinirajo samostojno delo učencev s klasičnimi kot tudi elektronskimi viri.

Nov prostor s funkcionalno opremo omogoča uspešno delo zaposlenim v šolski knjižnici ter vsem preostalim uporabnikom tega prostora. ●

Viri in literatura

IFLA/UNESCO-ve smernice za šolske knjižnice (2003). V: Šolska knjižnica, 13/3, 115–124.

PRAVILNIK o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, 2012.

Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV5163> (12. 3. 2019).

Slikovno gradivo

JAVNO naročilo: Oprema za OŠ Danila Lokarja.

Tlorisi. 18. 5. 2016. Dostopno na: http://www.ajdovscina.si/javna_narocila_in_razpisi/javna_narocila/2016051811413764/tlorisi (9. 11. 2016).

Avtorica priloženih fotografij v prispevku je knjižničarka Nataša Markič.

NATAŠA MARKIČ, diplomirana geografinja in diplomirana etnologinja in kulturna antropologinja. Zaposlena kot šolska knjižničarka na OŠ Danila Lokarja Ajdovščina. Naslov: OŠ Danila Lokarja Ajdovščina, Cesta 5. maja 15, 5270 Ajdovščina. E-naslov: knjiznica.os-dl@guest.arnes.si